จดหมายเหตุถลาง ศวภ. ๒Click at the image to view full size

มทศ.จห. (ใช้หมายเลขตรงกับ ฉบับ ศวภ ๒ย ย ย
คำอ่านย ๐ กฎหมายให้แก่ กปิตันมังกู ด้วยกปิตันเหล็ก ให้กปิตันมังกู อยู่รับดีบุก ในจำนวนพระราชทานร้อยภารา
ค่าปืนหกร้อยยี่สิบหกบอกร้อยภาราแล้วให้กปิตันมังกู คุมเอาปืนเก้าร้อยยี่สิบหกบอกเข้าไปส่ง ณ กรุงเทพมหานคร และบัดนี้
กปิตันมังกูมีน้ำใจรับเอาปืนและพรรณผ้าแพรซึ่งข้าหลวงกรมการจัดซื้อเข้ามาส่งด้วย เป็นปืนชาติเจะรอมัด เก้าร้อยบอกเข้ากับปืนชาติสุตันเก้าร้อยยี่สิบหกบอก
เป็นปืนพันแปดร้อยยี่สิบหกบอกกับพรรณผ้าและแพร (ต้นฉบับมีร้อยดวงตราตำแหน่งกรมการเมืองประทับอ่านไม่ได้)-
พับได้ส่งให้กปิตันมังกูบรรทุกกำปั่นเข้าไปยังกรุงเทพมหานครและดีบุกค่าผ้า/ค่าปืน ซึ่งข้าหลวงกรมการซื้อทั้งนี้ได้จัดดีบุก ค่าผ้า/ค่าปืนให้แก่เจ้าผ้า/เจ้าปืน ณ เมืองถลาง
ตามรัดรายราคาอยู่แล้ว กฎหมายให้ไว้ ณ วันศุกร์ เดือนแปด ทุตวิยลาด ขึ้นเจ็ดค่ำ ปีระกา นพศก.ย ย ย
วิเคราะห์ ๐ย เป็นที่น่าสังเกตว่า ในสมัย ๒๐๐ ปีเศษ มาแล้ว เมืองถลางถือกันว่า หนังสือเอกสารทางราชการที่เป็นบันทึกรับรอง
หรือบันทึกหลักฐานต่างๆอันเป็นเอกสารสำคัญนั้น เป็น "กฎหมาย" ซึ่งคงมีนัยเป็นที่เข้าใจว่า เป็นกฎเกณฑ์อันพึงหมาย พึงจดจำ เป็นเรื่องเป็นราวเฉพาะเรื่องไป
มิได้หมายความว่าเป็นกฎเกณฑ์ทั่วไปที่ทุกคนจะพึงรับและยึดปฏิบัติ ดังนัยความหมายของ "กฎหมาย" ในปัจจุบันนี้ ฉะนั้นเอกสารซึ่งน่าจะเป็นเพียง
หนังสือนำส่งสินค้าและแนะนำตัวผู้นำส่งสินค้า ดังเอกสารฉบับนี้ จึงใช้คำว่า "กฎหมาย" ย ย ย
ชื่อของพ่อค้าอังกฤษในเอกสารฉบับนี้มีอยู่ ๒ คน คือ กปิตันมังกู ซึ่งเป็นชื่อคนอังกฤษ ที่คนไทยเมืองถลางสมัยนั้นเรียก เพี้ยนไปย ย
กปิตัน "มังกู" นี้ ในเอกสารเจ้าพระยาถลางพิมลขัน(เอกสาร ศวภ ๓ เรียกเพี้ยนเป็นกปิตัน "บังแกน"ย ย
จึงพอจะตีความได้ว่า ชื่อจริงๆของพ่อค้าคนนี้น่าจะเป็น "มอร์แกน" เป็นแน่ พ่อค้าอีกคนหนึ่ง คือ "กปิตันเหล็ก"
ซึ่งอันที่จริงนั้นตัวอักษรในเอกสารต้นฉบับจืดจางอ่านเอาความไม่ถนัด แต่เดาเอาว่าเป็น "กปิตันเหล็ก" ซึ่งหมายถึง กัปตันฟรานซิส ไลท์
ผู้ควบคุมการค้าฝ่ายอังกฤษในเมืองถลางอยู่ในสมัยนั้นและชาวถลางบางคนก็เรียกชื่อของฟรานซิส ไลที ว่ากปิตันเหล็กย ย
เนื้อความในเอกสารฉบับนี้ มีนัยว่าพระมหากษัตริย์ไทย (คือสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
พระราชทานดีบุกให้แก่พ่อค้าชาวอังกฤษไปก่อนจำนวนหนึ่งร้อยภารา เพื่อจัดซื้อปืนไว้ใช้ในราชการป้องกันพระราชอาเขต
ซึ่งกำลังมีภาวะสงครามกับพม่าอยู่ไม่ค่อยจะว่างเว้นย ย
ปืนที่จัดซื้อมาได้ตามเอกสารฉบับนี้มีอยู่ ๒ชนิดคือ "ปืนชาติเจะรอมัด" ซึ่งเป็นชื่อที่เรียกขานกันเพี้ยนจากภาษายุโรปในสมัยนั้น ในเอกสารฉบับต่อมา (ศวภ ๓)
พระยาถลางเรียกว่าย "ปืนชาติตุระหมัด" ซึ่งท่านผู้รู้ได้อธิบายว่า คือ ปืนของเยอรมันย ย
ปืนอีกชนิดหนึ่งคือ "ปืนสุตัน" ตีความว่าคงจะเพี้ยนจากคำว่า "ปิสตอล"(Pistol) ในภาษาอังกฤษซึ่งหมายถึงปืนพก ใช้คำ "ทุตวิยลาด" นี้ในความหมายของคำบาลีว่า
"ทุติยาสาฬห" หากแต่การสะกดคำผิดเพี้ยนไปโดยอาลักษณ์ หรือ เป็นเพราะคนสมัยนั้นใช้คำ "ทุตวิยลาด" เป็นพื้น หมายถึงเดือนแปดหลัง ก็ยังเป็นเรื่องที่น่าสงสัยอยู่
เพราะเป็นเรื่องการเกิด และการตาย ของภาษาที่ต้องศึกษากันอีกทางหนึ่งย ย
เอกสารนี้เขียนเมื่อวันศุกรเดือนแปดหลัง ซึ่งผู้เขียนใช้คำ "ทุติวิลาด"ย ย
ปีระกา นพศก คือ จุลศักราช ๑๑๓๙ ตรงกับพ.ศ. ๒๓๒๐ เป็นสมัยที่เมืองถลางมีพระยาถลางพิมลขันเป็นเจ้าเมืองอยู่
และเป็นรัชสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีตากสินย ย

****

ประวัติศาสตร์ : ประวัติศาสตร์ย